

İsrail, Hamas'ı ve onu destekleyenleri terörist olarak görürken, Hamas da İsrail'i ve onun Siyonist politikalarına destek veren İsrailileri işgalci olarak görmektedir.

İsrail Kamuoyu'nda İkinci Gazze Savaşı'na Farklı Yaklaşımlar

Various Approaches for the Second Gaza War in the Israeli Public Opinion

M. Mustafa KULU

Abstract

In this study, the public opinion in Israel on the eight-day long 2nd Gaza Attack (14- 21 November) is analyzed by looking at the political parties' discourse on the eve of the parliamentary elections to be held on 22 Jan. 2013. This study refutes the assumption that the recent Israeli attack on Gaza can be attributed to the upcoming parliamentary elections. However, that the overwhelming majority of Israelis supported the war due to security concern came to the agenda during the election season. During the 2nd Gaza war, all Zionist political parties acted together until the cease fire agreement with Hamas was signed. However, after the announcement of the cease-fire agreement, the parties on the political spectrum, ranging from the right to center and left, have returned to their political rivalry.

Keywords: Israel, Palestine, 2nd Gaza Attack, Zionist Politics, Hamas

Teorik olarak İsrail'deki ve Gazze'deki hükümetler, yönetimleri altındaki toplumun rızasıyla ve seçimle işbaşına geldiği için demokratik yönetimlerdir. Her iki toplumun da demokratik olmasına rağmen, savaşmalarının nedeni, bu iki siyasi yapının istisnalığından kaynaklanmaktadır. Çünkü bu iki devlet/toplum birbirlerini meşru birer devlet/toplum olarak tanımamaktadırlar.

Giriş

Neoliberal uluslararası teorisyenlerince dillendirilen ve Kant'ın "ebedi barış" (perpetual peace) felsefi görüşüne dayanan "demokratik barış teorisi"ne göre demokratik devletler birbiri ile savaşmak istemezler.¹ Çünkü savaş, doğası gereği maddi, manevi külfete ve planlanamayan değişimlere yol açmaktadır. Fakat toplumlar çeşitli nedenlerle savaşı isteseler bile, savaş karşıtı demokratik liderlerce savaşın engellendiği ifade edilmektedir. Seçim mekanizmasının şeffaflığından dolayı seçim kampanyaları döneminde savaş yanlısı liderin kazanmaması için karşı tarafın daha dikkatli olduğu ifade edilmektedir. Fakat halk iradesine dayalı toplumların/devletlerin birbiri ile savaşmayacağı iddiası İsrail ve Filistin söz konusu olunca bir istisna teşkil etmektedir.

Teorik olarak İsrail'deki ve Gazze'deki hükümetler, yönetimleri altındaki toplumun rızasıyla ve seçimle işbaşına geldiği için demokratik yönetimlerdir. Her iki toplumun da demokratik olmasına rağmen, savaşmalarının nedeni, bu iki siyasi yapının istisnalığından kaynaklanmaktadır. Çünkü bu iki devlet/toplum birbirlerini meşru birer devlet/toplum olarak tanımamaktadırlar. İsrail, Hamas'ı ve onu destekleyenleri terörist olarak görürken, Hamas da İsrail'i ve onun Siyonist politikalarına destek veren İsrailileri işgalci olarak görmektedir. Bu teoriye göre, Gazze savaşının tarafları olan Gazze ve İsrail aslında ontolojik olarak devlet ve toplum değildir. Filistin tarafı, seçimle ortaya çıkan sonucu İsrail'in kabul etmeyecek halkı cezalandırdığını savunmaktadır. Bu

ithama karşı ise İsrail "seçimlerin demokrasi için tek başına yetmeyeceği" söylemini savunarak Filistin seçimlerinin uçtaki unsurların şiddetini yatıştırması gerekirken daha da şiddetlendirdiğini savunmaktadır.²

İsrail yıllarca ABD ve Avrupa'daki lobileri vasıtasıyla kendisinin Ortadoğu'daki tek gerçek demokrasi olduğunu ve yaptığı savaşların müdafaa veya önleyici savaş olduğunu anlatmıştır. Fakat Ortadoğu'da yaşanan son demokratikleşme gelişmeleri, İsrail'in komşularına karşı saldırganlığı meşrulaştırmada kurduğu değer merkezli söylem yerine güvenlik merkezli yeni bir neorealist söylemi ön plana çıkarmasını zorunlu kılmıştır. İsrail'in Dışişleri Bakanlığı'nın web sayfasında, son Gazze savaşına İbranice olarak "Bulut Sütunu Operasyonu" (*mivtsa amud anen* [דומע עצבמ [נוע]]) denmesine rağmen İngilizce bölümünde "Sütun Savunma Operasyonu" (Operation Pillar of Defense) olarak adlandırması bu söylemin bir yansımasıdır. Bu iki farklı isimlendirme aslında, savaşın içerdeki algılaması ile dışarıdaki algılamasının farklı olmasını istemesinin de bir ifadesidir. İç kamuoyuna bu operasyonun İsrail'in caydırıcılığını devam ettirme ve Hamas'ın askeri altyapısını çökertmek amacıyla yapıldığı anlatılmak istenmiştir. Buna karşın uluslararası topluma özellikle bir "mağdur" portesi çizilerek bir savunma savaşı yapılmak zorunda bırakıldıkları anlatılmak istenmiştir.

İsrail'in sadece seçimler öncesinde orantısız güç kullandığını iddia etmek ya da Hamas'ın roket saldırılarını İsrail seçimleri öncesinde yoğunlaş-

tırdığını söylemek, aslında bu savaşın/saldırıların güvenlik amacı ile değil de kişisel veya partizan/örgüt çıkarlar için çıkarıldığını iddia etmek demektir. Bu söyleme karşı diğer bir söylem ise İsrail'in veya Hamas'ın bunu haklı gerekçelerle, kırmızıçizgiyi aşan karşı tarafa karşı kendisini savunmak amacı ile yaptığını ifade eden güvenlikçi söylemdir. Bu iki söylemi savunanlar İsrail'in Gazze Savaşı'nı başlatmasına giden süreçteki olayları da değişik yorumlamaktadırlar.

Bu savaşın görülen en önemli sebebi, Birinci Gazze Savaşı'ndan sonra duran ama daha sonra yoğunlaşan roket saldırıları ile artan tansiyonun 10 Kasım'da İsrail cipi Kornet'in Gazze'den atılan roket ile imha edilerek dört İsraili askerin yaralanması ile zirveye çıkmasıdır. Hamas, Kornet'e yapılan saldırıya sahip çıkmayarak İsrail'le tansiyonu düşürmeye çalışmıştır. Buna rağmen 14 Kasım'da Hamas'ın askeri lideri olan Caberi'nin İsrail füzesi ile öldürülmesi Hamas'ı istemese de İsrail'e karşı misillemeye bulunmaya zorlamıştır. İsrail'in bu savaşı özellikle seçim öncesi yaptığını düşünenler, İsrail'in olayları istediği şekilde yönlendirerek savaş başlattığını savunmaktadırlar. Buna göre, Hamas'ın uzun süren bir sessizlik istemediği gibi sorunun tırmandırılmasını da istemediği³ buna karşın İsrail'in seçimler öncesinde bir haftalık yoğun bir hava saldırısına girişmekten çekinmeyerek seçim kampanyasında kullanmak istediği iddia edilmiştir. Bu ithama karşın İsrail, Hamas'ın diğer direniş grupları tarafından İsrail'e karşı atılan roketleri, işine geldiği zaman engelleyip işine gelmediği zaman engellemediğini iddia ederek bu son olaylardan Hamas'ı sorumlu tutmuştur.

İsrail'in bu saldırıları seçim kaygısı ile yaptığı iddiasının, karşıt yaklaşımı savunanlar tarafından eleştirildiği belirtilmelidir. Buna göre hayatta kalma mücadelesi veren İsrail'in seçim zamanlarında da savaşması normal bir durumdur. İsraililerin savaşa genelde sıcak bakmaları ülkelerinin içinde buldukları stratejik durumu bilmeleri ile açıklanabilir demektirler. Tersine siyasetlerin kendilerini savaşa sürükleyip sonrada seçim kampanyalarında savaşı kullanarak kendilerini

kandırdıklarını düşünmemektedirler. Bu yaklaşımdakiler, seçim kampanyasının bir parçası olarak Gazze savaşının başlatıldığını iddia edenleri ya İsrail tarihini bilmemekle ya da İsrail'e karşı yapılan sistematik saldırıların bir parçası olmakla itham etmişlerdir. Ayrıca bu savaşın sadece seçim yatırımı olarak yapıldığı yaklaşımının, İsraili Yahudi seçimler arasında yaygın kabul görmediğini ve bunu savunanların ideolojik bir avuç azınlık olduğunu belirtmek gerekir.

Gazze Savaşı'nın seçim yatırımı olarak yapıldığını söyleyenler şu delilleri ortaya koymuşlardır. Güvenlik amacı ile değil de oy kazanmak amacı ile başlatılan bu savaşa karşı öncelikli olarak oy kaybetmesi beklenen partilerin karşı durmaları beklenmez miydi? Fakat İsrail'de seçimler öncesinde Siyonist partilerin kahir ekseriyeti saldırıların arkasında durmuştur. Ayrıca bu savaşı seçim kazanmak amacı ile başlattığı düşünülen Netanyahu'nun 2013 seçimlerini kazanmasının savaş başlatmadan önce de kamuoyunda yaygın kanaat olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Netanyahu'nun bundan önceki iki hükümeti kurmadan önce herhangi bir savaş yapmadığını, tersine seçim öncesinde savaş başlatan liderlerin hükümeti kurmadığını, onlar yerine Netanyahu'nun hükümeti kurduğunu belirtmişlerdir. İsrail'in tarihinde, savaşlar ile seçim başarısı arasında bir bağlantının kurulamayacağını birçok örneğini sunmuşlardır: 1973 savaşından sonraki 1974 seçimini kazansa bile savaşın doğurduğu olumsuzlukların sonucu olarak 1977 seçimini İşçi Partisi'nin kaybetmesi, 1982 Lübnan Savaşı'nda yaşanan olumsuzlukların sonucu olarak Başbakan Begin'in istifa etmek zorunda kalması, 1996 yılında İsrail hükümetinin Lübnan'a başlattığı operasyonun o zaman kimse tarafından seçim yatırımı olarak görülmediği ve savaş sonrasında yapılan seçimleri Peres'in kaybetmesi, II. İndifada ile mücadele eden Barak'ın 2001 seçimlerinde yenilmesi, 2006 Lübnan savaşının İşçi partisinin lideri Peretz'nin istifasına ve partinin 2009 seçimlerde çok ciddi oy kaybetmesine neden olması, 2008/9 Gazze savaşını yürütücüsü Kadimanın seçimlerde birinci çıkmasına rağmen hükümeti kuramaması gibi.⁴

Bu çalışmada, daha çok 2013 seçim kampanyalarında partilerin Gazze savaşına yaklaşımlarını genel hatları ile ele alındığı için sanki bu savaşın sırf seçimler için yapıldığı intibayı uyandırabilir. Fakat resmin tamamına bakılınca bu savaşın sadece konjonktürel kaygıların ön planda olduğu bir seçim savaşı olmadığı aynı zamanda arasında uzun dönemli derin stratejik hesapların da olduğu ortaya çıkmaktadır.

Savaş devam ederken yapılmış olan bir ankete göre; İsrail'in son Gazze hava saldırısını destekleyen Yahudilerin oranı %90 civarındadır. Bir önceki Gazze savaşında da İsrail'in Gazze'ye başlattığı savaşı destekleyenlerin oranı benzerdi. Kara saldırısını ise halkın sadece %30'u desteklemektedir. Ayrıca halkın %63'ü bu saldırıların 2013'de yapılacak olan İsrail parlamentosu seçimleri ile bağlantısı olduğunu kabul etmemektedir.⁵ Diğer bir ankette de⁶ benzer şekilde halkın çoğunluğu (%68), bu saldırının Gazze'den atılan roketleri durdurmak üzere başlatıldığını savunurken sadece halkın %26'ı bu operasyonun bir seçim kaygısı ile başlatıldığını düşünmektedir. Ateşkesten sonra 23 Kasım'da yayınlanan diğer bir ankette de buna paralel sonuçlar çıkmıştır. Bu ankete halkın %49'u Hamas'a yapılan hava saldırılarının devam ettirilmesini isterken, sadece %31'i hükümetin ateşkes kararını desteklemektedir. Fakat İsrail'in çoğunluğu bir kara operasyonuna da karşıdır (%71), %20 ise herhangi bir görüş belirtmemiştir.⁷ Anketlerde ortaya çıkan bu sonuçlar, politika yapımcıların neden havadan saldırı ile yetinerek kara savaşına girişmediklerinin en önemli sebebidir. Halk Hamas'la sıcak bir çatışma istemezken, havadan füzelerle yapılacak saldırıyı büyük çoğunlukla desteklemektedir.

İsrail'de Gazze savaşına yaklaşım farkının en belirgin olduğu iki kesim Siyonist Yahudiler ile İsrail vatandaşı olan İsraili Araplardır. Siyonist Yahudilerin ezici çoğunluğu bu savaşı desteklerken Arapların ezici bir çoğunluğu bu savaşa karşıdır. Bu durum İsraili Araplarca direniş örgütü olarak kabul edilen Hamas'ın İsraili Siyonist Yahudilerce terörist olarak kabul edilmesinin doğal bir sonucudur. Araplar ile sol ve insan haklarını savunan azınlık Yahudilerin oluşturduğu savaş

Araplar ile sol ve insan haklarını savunan azınlık Yahudilerin oluşturduğu savaş karşıtı cephe, 7,7 milyonluk İsrail nüfusunun yaklaşık %15'i civarındadır.

karşıtı cephe, 7,7 milyonluk İsrail nüfusunun yaklaşık %15'i civarındadır.

Gazze'ye yapılan savaş, genellikle iç içe geçmiş bir biçimde kimlik ve ahlakla beraber yürütülmektedir. Kendilerini Hz. İshak'ın 12 oğlundan gelen, bu toprakların sahibi ve egemeni, haklı müdafaa yapan "seçilmiş" (Çıkış-19) bir toplum olarak gören yaygın bir zihniyet, "öte" tarafı (Filistinlileri) ise Afrikalı köle bir annenin (Sare) çocuğu olan "İsmail" soyundan gelen "terörist" "geri kalmış" Müslüman Arap olarak görmektedir. Gazze'nin ise Yahudi tarihindeki yeri daha olumsuzdur. Çünkü Gazze, Yahudi yöneticilerinden Simson'un düşmanlarınca öldürüldüğü

uğursuz bir yerdir (Hakimler-13/16). Yahudiler hayatlarına kast eden “teröristlere” karşı hayatta kalma mücadelesini verdiklerine inanmaktadır. “Zorla söküldükleri ve dönmelerine asırlarca izin verilmeyen anavatanlarına” tarihten kaynaklanan meşru haklarının bir sonucu olarak tekrar döndüklerine inanmaktadırlar. Bu noktada 1948’de kurdukları devlete karşı mücadele eden Filistinlilerle bizatihi meşruiyetini varlığından ve askeri gücünden alan devletleriyle mücadele ettiklerini düşünmektedirler.

Bu durumda teröristleri yok ederek ve bunları destekleyen halkı cezalandırarak dünya barışına katkıda bulduklarına inanmaktadırlar. Savaşlardaki sivil zayıyatı en aza indirmek için ellerinden geleni yaptıklarını ifade etmektedirler. Saldırılarda hassas (precise) füzelerin kullanıldığını övünerek ifade ederlerken,⁸ savaşlarda meydana gelen sivil ölümlerinden ise sivil hedefleri kendilerine kalkan yaptığını iddia ettikleri Hamas’lı militanları sorumlu tutmaktadırlar. İsrail, saldırıların orantısız olduğunu kabul etmemektedir. Hamas ve diğer teröristlerin tüm İsrailileri hedef aldığını, kendilerinin ise sadece roket atan ve bedeli ödemesi gereken terörist askeri unsurları hedef aldıklarını ifade etmektedirler.

Gazze kimlik ve imaj açısından iç siyasette önemli olup seçimlerde gündemi belirleme gücüne sahip bir başlık olmasına karşın Gazze gibi abluka altındaki bir topluluğa havadan saldırmak İsrail için büyük riskler taşımamaktadır. Sadece 365 kilometre kare Gazze, yaklaşık olarak 1,7 milyon insanın yaşadığı bir toprak parçasıdır. Ekonomik olarak Mısır ve İsrail’e bağımlı bir yapısı olan Gazze askeri olarak çok önemli değildir. Bundan dolayı İsrail Gazze’ye saldırdığı için İsrail’de büyük güvenlik sorunları ortaya çıkmaz, ekonomisi sarsılmaz, büyük bir toplumsal huzursuzluk patlak vermez. İsrail’in son yıllarda geliştirdiği füze savunma sistemi ise (Demir Kubbe) İsrail’in savunma açıklarını iyice kapatmıştır. Böylece İsrail’in vurulmazlığı iyice perçinlenmiştir. Bu operasyona karşı oluşabilecek en şiddetli uluslararası tepki ise “İsrail’in kınanması” ve “gerekli önlemlerin alınması”ndan öteye geçemeyeceği için diplomatik açıdan hayatı bir risk de oluşma-

maktadır. İsrail hava operasyonlarından kaynaklanacak sivil ölümlerine karşı ortaya çıkabilecek uluslararası baskı ile Hamas’ın altyapı ve silahlarına zarar verme ikilemi arasındaki dengeyi başarıyla yürütmesine yardım edecek lobileri güçlüdür.

İsrail gibi belli aralıklarla savaşan bir ülkenin İran yerine Gazze’ye yapacağı antrenman niteliğindeki bir savaş hem İsrail toplumunu hem de ABD ve Avrupa’daki egemen güçleri çok rahatsız etmemektedir. Gazze İran gibi olmayıp, Gazzeye yapılacak bir saldırının bölgesel ve uluslararası etkileri çok sarsıcı olmayacağı için, bu saldırı İsrail’i, bölgeyi ve uluslararası dengeyi çok sarsmayacaktır. Hatta bölgede eski Ortadoğu özlemi çeken devletlerin işini kolaylaştırabilecektir.

Hamas’ın attığı veya atacağı füzeler, İsrail toplumdaki safları sıklaştırırken, partilerin birlikteliğini kısa bir süreliğine de olsa kolaylaştıracaktır. Son zamanlarda sağ ve merkez-sol cenah olarak ikiye ayrılan İsrail’deki Siyonist siyasi partiler bu tür operasyonlarda karşı tarafla (Gazze) ateşkes imzalanana kadar, milli birlik ve bütünlük içinde hareket etmektedirler. Fakat ateşkesin imzalanmasından sonra kendi aralarındaki ateşkese son vererek, birbirleri ile siyasi mücadeleyi kaldıkları yerden sürdürmektedirler. Her parti ideolojik duruşundan hareketle, koalisyonda veya muhalefette olmasına göre bir söylem kullanarak, seçim kampanyalarında Gazze savaşını dillendirmektedir.

Öncelikle İsrail’deki sağ blok ile muhalefetteki merkez ve sol blok içerisindeki partilerin meclisteki son sandalye dağılımına ve almaları muhtemel sandalye dağılımına bakmak lazımdır. Smith şirketi tarafından savaştan önce ve sonra yapılan anketlere göre koalisyonun büyük ortağı merkez sağ Likud-Beiteinu ortak listesi, Gazze savaşı sonrası oyunu çok kaybetmezken, Milliyetçi sağ Yahudi Yurdu ve Milli Birlik ortak listesi oyunu oldukça artırmıştır. Milli Birlik ortak listesinden ayrılarak Gazze savaşından hemen önce yeni kurulan “İsrail için Kuvvet” ise barajı geçmek için çabalamaktadır. Dinci parti olan Şas oyunu korurken, “Birleşik Tevrat Yahudiliği” ise oyunu

artırmıştır. Gazze savaşından önce yeni kurulan ve Şas ile aynı tabana hitap eden Tüm Millet [*Am Shalem*] partisi ise barajı geçmek için çabalamaktadır. Yair Lapid'in 2012 Martında yeni kurduğu "Gelecek Var" ile Livni'nin Gazze savaşı sonrasında yeni kurduğu "Hareket" gibi merkezi partilerin ise 10 vekil civarında çıkarabilecekleri tahmin edilmektedir. 2009 seçimlerinde sonra en fazla sandalye kazanan Kadima partisi de barajın altında kalmamak için çabalamaktadır. Barak'ın kurduğu Bağımsızlık [*Haatzmaut*] partisi ise Gazze savaşından sonra da barajın altında kalma riski devam ettiği için seçimlere katılmama kararı almıştır. Lideri Barak da siyasetten çekildiğini duyurmuştur (bir süreliğine olabilir). Sol kesiminde yer alan İşçi Partisi ise oylarını 2009 seçimlerine göre artırmasına rağmen, Gazze savaşından önce alması beklenen oyların altına inmiştir. Meretz ise oylarını biraz artırmıştır. Bu

tabloda yaklaşık 17-18 sandalyesi dinci bloğa ait olmak üzere sağ bloğun yaklaşık 66-68 sandalyeye sahip olması beklenirken, merkez ve sol cephenin ancak 43-45 vekil çıkarabileceği tahmin edilmektedir. Yaklaşık 11 tane vekil çıkarabilen Arap partileri sol cenahta değerlendirilmelerine rağmen Siyonist kampta yer almadıkları için bu çalışmada incelenmemiştir.

Bu anketlere göre bu operasyonu yürüten Netanyahu, Gazze savaşından sonra oyunu az kayıpla hala korumaktadır. Fakat bazı anketlerde, operasyonun başarısızlığından dolayı Netanyahu'nun aleyhine milliyetçi sağın oylarını yükselttiğini gösteren tahminler yayınlanmaktadır. Aynı anketlerde İşçi partisi diplomatik konulara yeterince öncelik vermediği için, oyunu diplomatik ve siyasi konulara daha fazla ağırlık veren Livni'nin partisi lehine kaybettiği görülmektedir.

22 Ocak 2013 Parlamento Seçimlerinden Önce Yapılan Anketlere Göre Siyonist Partilerin Meclisteki (Knesset) Olası Vekil Dağılımı ile 2009 Knesset seçimlerinden sonraki ile son durumlarını gösterir Tablo

Cepheler	Partiler	2009	Şuan	16.11.12	20.12.12
Sağ	Likud-Beiteinu	27 +15	42	38	36
Milliyetçi Sağ	Yahudi Yurdu & Milli Birlik (MB)	3+4	5	10	11
	İsrail için Kuvvet	0	2 (MB)	-	0
Dinci Sağ	Şas	11	10	12	11
	Birleşik Tevrat Yahudiliği (UTJ)	5	5	5	6
	Tüm Millet	0	1 (Şas)	2	3
Merkez	Gelecek Var	0	0	11	11
	Kadima (K)	28	21	2	-
	Bağımsızlık	0	5 (İP)	3	-
	Hareket	0	7 (K)	-	9
Sol	İşçi Partisi (İP)	13	8	22	19
	Meretz	3	3	4	4
Siyonist Cephe	Sağ Cenah Toplam	65	65	67	67
	Sol Cenah Toplam	44	44	42	43
	Siyonist Toplam	109	109	109	110
Arap Cephesi	Arap Partileri	11	11	11	10
Tüm Knesset	Tüm Partiler Toplam	120	120	120	120

Gazze kimlik ve imaj acısında iç siyasette önemli olup seçimlerde gündemi belirleme gücüne sahip bir başlık olmasına karşın Gazze gibi abluka altındaki bir topluluğa havadan saldırmak İsrail için büyük riskler taşımamaktadır. Sadece 365 kilometre kare Gazze, yaklaşık olarak 1,7 milyon insanın yaşadığı bir toprak parçasıdır.

Bu savaş sonunda imzalanmış ateşkes anlaşmasından sonra İsrail kamuoyu ikiye ayrılmıştır. Başta sol kesim olmak üzere birçok kişi ateşkesten memnun kalırken, muhalefetteki merkez ile Likud ortak listesinden oy kapmaya çalışan milliyetçi sağ gruplar ise hükümetin işini tam yapmadığını ve uluslararası ve bölgesel baskılara boyun eğildiğini söylemeye başlamışlardır. Bu operasyonları yürüten Netanyahu ve Lieberman ise II. Gazze savaşının güvenlik parametreleri açısından başarılı olduğuna merkez ve sağ blok seçmeni ikna etmek için çabalamaktadır. Seçim sürecinde Gazze'yi her biçimde tehdit etmeye devam ederek Hamas üzerindeki caydırıcılığı devam ettirmeyi planlamaktadırlar.

Sağ Blok

İktidarda olan Likud Partisi lideri Netanyahu 1996-1999 ve 2009-2013 yılları arasındaki yedi yılda diplomasi masasında sert olmasından ve gerekli güvenlik önemleri almasından dolayı komşuları ile hiç savaş yapmadığı belirtilmesinin üzerinden çok geçmeden Gazze savaşını başlatmıştır. 2013 seçimlerine ortak liste yaparak girecek olan Likud ve Yisrael Beiteniu partileri, daha önceki seçimlerde (2006) Hizbullah'ın füzelerine maruz kalan İsrail'in kuzeyi gibi, Hamas'ın roketlerine maruz kalan İsrail'in güneyinin 2009 seçimlerinde olduğu gibi 2013 seçimlerinde de önemli bir gündem maddesi olduğunu düşünerek bu saldırıya girişmişlerdir. Bu saldırı ile hükümet kendi kamuoyuna Arap Baharına rağmen, İsrail'in kendi kararı çerçevesinde önleyici saldırılar yapabilecek bir ülke olduğunu kanıtla-

mak istemiştir. Bölge devletlerine de bir bakıma bölgenin hala eski bölge, İsrail'in de eski İsrail olduğu göstermiştir. Ayrıca aniden başlattığı savaşla Hamas'ı şaşırtmıştır. Çünkü Hamas, Arap baharı sonrasında İsrail'in bu tür bir operasyon kalkışma olasılığının düşük olduğunu düşünmeye başlamıştır.

22 Ocak 2013 seçimlerinde başarı şansını devam ettirmek isteyen Likud-Beiteniu ortak listesi Gazze operasyonunu başlatarak seçimlerde sosyoekonomik problemlerin ana başlık olmasındansa kendilerine çok güvendikleri güvenlik konularının seçimlerde ön plana çıkmasını istemişlerdir. Ayrıca muhaliflerinin Hamas'ın roketleriyle ortaya çıkan güvenlik zafiyetlerini hükümetin aleyhine kullanmasını engellemek istemişlerdir. Savaş karşıtı cephenin de İsraili askeri veya sivil ölümleri artmadığı sürece seçimi olumsuz etkilemeyeceğini hesaplamışlardır. Operasyon öncesi atılan roketlerin operasyon sonrasında durmasının operasyonun başarısı olarak algılanmasını planlamışlardır. Hamas'ın askeri lideri olan Ahmet Caberi'nin "katledilmesini", Bin Ladin'in öldürülmesi gibi lanse ederek seçimlerde oya dönüştürmek istemişlerdir. Ayrıca Kassam ve Fecr 5 silahları başta olmak uzun menzilli roketler ile Hamas'ın alt yapısının ve kapasitesinin büyük ölçüde yok edildiğini açıklamışlardır. Ayrıca Hamas'ın askeri kapasitesinin önemli oranda zarar görmesinin İran'a karşı yapılacak saldırıda geri bölgenin (güneyin) güvenliğinin sağladığını ifade etmişlerdir. Hala Hamas'ın iktidarda olmasını engelleyememelerini ise gelecek vaatleri arasında sayarak, nihai çö-

Son parti başkanlık seçimlerinde Netanyahu'ya karşı aday olan Moshe Feiling, Gazze dahil tüm Filistin'in İsrail'e ait olduğunu vurgulayarak hava saldırılarının ve suikastlerin bir sonuç doğurmadığı için yetersiz olduğunu ifade etmiştir.

zümün gerçekleşmesinin hemen beklenmemesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Şu an yapılacak bir kara saldırısının özellikle yüksek askeri kayıplara yol açacağını ifade ederek, askerlerinin hayatını tehlikeye atmak istemediklerini söylemişlerdir.

Netanyahu'nun Gazze savaşını başlatmasının bir nedeni de Filistin otoritesinin BM Genel Kuruluna başvurarak üye olmayan gözlemci devlet statüsü hakkını kazanmasını engellemektir. Fakat bu savaşın kısa sürmesi bu adımın atılmasını engelleyemedi. Filistin otoritesinin bu adımına karşı, yapılan ateşkes anlaşması ile Hamas'ı güçlendirmiş ve Batı Şeria'yı ikiye bölecek El'de yerleşim yeri kurma kararı almıştır. Böylece Gazze savaşı ile Fetih'in karşısına Hamas'ı çıkararak yönetimde iki başlılığı daha da derinleştirmiş; El inşaa planı ile Batı Şeria'yı ikiye bölerek gelecekte Filistin devletinin kurulmasını fiili olarak imkansız hale getirmek istemiştir. Ayrıca attığı bu adım-

lar tepki oylarının, rakibi Yahudi Yurdu ortak listesine gitmesini önlemiştir. Hamas'ı bir aktör olarak ön plana çıkarmasının diğer bir yönü ise Mısır devriminden sonra yıkamayacağını anladığı Hamas'la ilişkisini daha farklı bir düzlemde gerçekleştirmek istemesidir. Hamas'ı örgüt üstü fakat devlet altı bir kurumsal yapıya yükselterek, Hamas'la Mısır üzerinden müzakere yapmak istemiştir. Böylece kurumsallaşmış bir yapıya daha kolay caydırıcılık uygulamak istemiştir. İsrail'e düşman bile olsa, uluslararası sistem içinde Mısır'a bağlı olarak hareket eden Hamas ile birlikte yaşamının daha güvenli olacağını hesaplamıştır. Çünkü Singapur gibi bir ekonomi başarısı ortaya koyabilecek Gazze'nin, oyunun kurallarına uymada hem daha dikkat edeceğini hem de diğer tarafın kırmızıçizgilerini geçmeyeceğini düşünmüş olmalıdır. Böylece siyasi olarak rakibi olan içerdeki diğer grupların⁹ İsrail'e karşı eylemlerini kontrol altına almasını istemiştir.

Savaşın erken bitirildiği ithamlarına karşılık ise savaşın ilk günlerinde stratejik hedeflerin büyük oranda vurulduğunu daha sonra yapılacak füze saldırıları ile elde edilebilecek sonucun önemsiz, ödenmesi gereken diplomatik maliyetin ise yüksek olacağını savunmuştur.¹⁰ Bu söylemlerinden hareketle savaş esnasında ve sonrasında yaşanan gelişmeleri tekrar değerlendirdince İsrail'in Hamas'ı yok etmek veya Gazze üzerinde tekrar egemenlik kurma gibi bir amacı olmadığı anlaşılmaktadır. Aksine İsrail'in Hamas'ın kendisine zarar verecek asker kapasitesini önleyerek siyasi olarak ön plana çekmek istediği anlaşılmaktadır.

Netanyahu, ABD ve AB'nin Gazze savaşını İsrail'in saldırılarını meşru müdafaa olarak nitelmesini ve savaşta orantısız güç kullanılmadığının belirtilmiş olmasını İsrail hükümetinin imajı açısından olumlu bir gelişme olarak görmüştür. Ayrıca bu desteğin İran'a karşı girişilecek ortak bir saldırıyı daha da kolaylaştırabileceğini seçim kampanyalarında savunmaktadır.¹¹ ABD'nin telkinleri, Mısır'ın arabuluculuğu ve fakat Hamas ile direkt görüşme yapılmadan imzalanmış olan "şartlı bir ateşkes"e şans vererek Hamas'ı Mısır'da yeni iktidara gelen Müslüman kardeşlerin zimmetine vermek istemiştir. Böylece Mısır yönetimine yeni bir sorumluluk yükleyerek elini güçlendirmek istemiştir. Ayrıca Mısır'ın bu ateşkes sürecindeki pragmatist yaklaşımından hareketle, İhvan'a İsrail gerçeğini kabul ettirdiğini düşünmektedir. Böylece Mısır'ın bölge realpolitikini anladığını ve Hamas'ı zimmetine alıp sorumluluk yükleyerek iyi bir ortak haline getirdiğine inanmaktadır. Çünkü ateşkesin detayları tam olarak açıklanmasa da maddeleri arasında Gazze'ye silah sokulmaması ve Gazze'den atılan roket saldırılarına son verilmesi gibi şartların Mısır'ın garantörlüğü altında olduğu tahmin edilmektedir.

Bu süreçten sonra, Hamas Mısır kanalı ile barış görüşmelerinin dolaylı olarak bir parçası olabilecektir. Bu durum Hamas'ın *hiidna* dediği uzun süreli politikasına uyarken, Mısır'da yönetimde bulunan Müslüman kardeşler için, FKÖ yerine Hamas'la çalışarak¹² Mısır'ın bölgesel etkinliğini daha da artırmaya fırsat verebilecektir. İsrail'in Hamas'la müzakereleri başlamak için ön şartları

olan, Hamas'ın İsrail Devleti'ni tanınması, şiddetin kınanması, daha önce FKÖ ile yapılan anlaşmaların tanınması gibi koşullardan vazgeçerek, Mısır gözetiminde yapılacak müzakereler sürecinde bu hedefleri elde etmeye çalışması beklenmektedir. Bu yolla devletleşme adımları atan Filistin otoritesini (Fetih) dengelemiş olacaktır. Çünkü Hamas uzun vadede iki devletli çözüm yerine, tüm İsrail'i kapsayan bir devlet kurmak istemektedir. Fakat bu devlet kurulana kadar, orta vadede var olan statükoya dayalı orta vadeli bir *hiidna* (ateşkesi) desteklemektedir. Bu durum aslında uzun vadede iki devletli çözüme soğuk bakan ve orta vadede statükoyu devam ettirmekten başka bir alternatifi olmayan Likud'un politikalarına da uygundur. Bu durum Filistin barış sürecini iyice içinden çıkılmaz bir hale getirirken barış sürecinde yeni bir dönemin başlangıcı olacaktır. İsrail'in, Hamas'ın örgüt liderininin 25. kuruluş yıl dönümü kutlamasına katılmasına izin vermesi bu savaş sonrasında ortaya çıkan yeni durumun doğal bir sonucudur.

Meşal'in Gazze'ye girişine izin vermesi özellikle örgütteki iki parçalığı önleyerek Gazze'nin bir bütün olarak temsilini hızlandırmıştır. Genel olarak Meşal tarafından temsil edilen diaspora kanadının daha çok Mısır ve Katar'a yakın bir yol takip ederek bölgesel sisteme uygun pragmatik bir politika takip ettiği iddia edilmektedir. Buna karşın Haniye tarafından temsil edilen Gazze kanadının örgüt/yemel çıkarını ön plana alan pragmatist bir politika izlediği, Mahmud Zahar'ın temsil ettiği diğer bir grubun ise askeri direnişi savunduğu iddia edilmektedir.¹³ Meşal'in Gazze'ye gelmesine izin verilerek bu farklı kanatlar tekrar bir araya getirilmiştir. Meşal diğer kanatların söylemlerini dillendirerek, Gazze liderliğinin elini güçlendirirken, gelecek dönemde liderliğini devam ettireceğinin işaretini vermiştir. Bu durum Fetih ile Hamas'ın birleşmesini de farklı bir mecraaya sokmuştur. Devletleşmeyi hızlandırması için savunulan birlikteliğin, devletleşme ilanından sonra artık daha da zor olduğu ifade edilmeye başlanmıştır. Çünkü Hamas Filistin'in sadece Gazze ve Batı Şeria'dan ibaret olmadığını Ürdün nehrinden Akdeniz'e kadar tüm toprakları kapsadığını ve bir karışımın bile

Netanyahu, ABD ve AB'nin Gazze savaşını İsrail'in saldırılarını meşru müdafaa olarak nitelemesini ve savaşta orantısız güç kullanılmadığının belirtilmiş olmasını İsrail hükümetinin imajı açısından olumlu bir gelişme olarak görmüştür. Ayrıca bu desteğin İran'a karşı girişilecek ortak bir saldırıyı daha da kolaylaştırabileceğini seçim kampanyalarında savunmaktadır.

verilmesinin mümkün olmadığını belirterek, şu anki iki devletli çözüme taraftar olmadığını ifade etmiştir.¹⁴ Bundan dolayı iki devletli çözümü en fazla savunan bölge devletlerinden birisi olan Türkiye, Gazze sorunlarını önceleyen bir söylem kullanmaktan vazgeçerek, iki devletli çözüm için Hamas ve Fetih birlikteliğini öne alan bir politikaya ağırlık vermeye başlamıştır.¹⁵

Meşal'in Gazze'de İsrail'e karşı kullandığı sert söylem ise İsraili seçmene, tüm sosyoekonomik sorunlara rağmen güvenlik konularının hala çok daha önemli olduğu gerçeğini bir kez daha hatırlatmıştır. Hükümetin çözüm bulamadığı tüm sosyoekonomik problemleri ikinci plana itmiştir. Bu durum Gazze savaşı sonrasında istenilen sonuçların elde edilmemesine rağmen, Likud'un oy oranlarında büyük bir düşme olmamasının da en önemli nedenidir. Ayrıca, Hamas'ın bu söylemi, koalisyonda olmalarına rağmen sağ cenahın yıpranmasını en alt düzeye tutmalarına olanak vermektedir.

Likud ayrıca, Mısır'ın Gazze sınır kapısından insan geçişleri yanında yeni ateşkes anlaşması gereğince mal geçişine ve elektrik alımına müsaade etmesi sayesinde Gazze'ye olan ekonomik sorumluluklarından kurtulmayı hesaplamış olabilir. Böylece Gazze'nin Batı Şeria'daki Filistin otoritesinden kopuşu hızlanırken, Mısır'la ekonomik entegrasyonu hızlanabilecektir. Yani kademe kademe Gazze yönetimi Mısır'a entegre edilebilecektir. Bu durum Sina yarımadasının silahsız olmasına zarar vermediği sürece, 1948-67

döneminde olduğu gibi belki adı konmamış bir siyasi birlikteliğe bile yol açabilecektir.¹⁶

Ambargonun yumuşatılarak kaldırılması bölgede sorun yaşadığı Türkiye ile de sorunlarının çözümüne faydası olabilecektir. Alçak koltuk krizi mimarı Ayalo'nun meclis dışı kalması ile Lieberman'ın Dış İşleri Bakanlığını bırakabilecek olması, İsrail'in Türkiye ile ilişkilerde daha cesaretli adım atmasını kolaylaştıracaktır. Büyük ihtimalle 22 Ocak seçiminden sonra açıklanacak ateşkes anlaşmasıyla Gazze'nin ablukası ve ambargo durumu ile ilgili sürpriz gelişmeler ortaya çıkacaktır. Bu noktada İsrail, Türkiye'nin şartlarını yerine getirildiğini savunarak Türkiye'yi İsraille ilişkilerini normalleştirmeye zorlayacaktır. Bu noktada İsrail'in tüm çabalarına rağmen, İsrail'le ilişkileri normalleştirmede Ahmet Davutoğlu'nun ağır davranması beklenmektedir.

Milletvekili sayısını Likud'un aleyhine iki katına çıkarması beklenen Yahudi Yurdu ortak listesi başta olma üzere %2'lik ülke barajını aşmaya çalışan milliyetçi sağ partiler¹⁷ Gazze saldırısında siyasi olarak Likud'a göre daha sert söylem kullanmaktadırlar. Gazze'deki operasyonları yetersiz bulan milliyetçi partiler, nokta operasyonlarının Hamas'ın sadece askeri kanadını değil aynı zamanda siyasi kanadını da hedeflemesi gerektiğini söylemektedirler. Gazze ile yapılan savaşı özgür dünya ile radikal İslam'ın bir savaşı olarak lanse eden bu partiler operasyonun bir kara harekâtına dönüştürülerek Hamas'ın devrilmesini ve İsrail'in Gazze'ye yeniden egemen olmasını

Gazze savaşı sonrasında partisini kurarak siyasete tekrar dönen ve iki devletli çözümü savunan Livni, Netanyahu gibi güvenlik konularına ağırlık vererek hükümetin güvenlik politikalarını sert şekilde eleştirmektedir. Birinci Gazze Savaşının Netanyahu'nun yürüttüğü sekiz günlük İkinci Gazze Savaşına göre daha caydırıcı olduğunu söyleyerek Netanyahu'nun başarısız olduğunu iddia etmiştir.

savunmaktadırlar. Yapılacak hava saldırılarının sorunu kalıcı olarak çözmeyeceğini aksine orta ve uzun vadede İsrail'e yapılan roket saldırılarının devam edeceğini savunmaktadırlar. Bu görüştekiler, Arap Baharı sonrası yeniden şekillenen Yeni Ortadoğu'da bu tür bir operasyon yapmanın ilerde daha güç olacağını ifade ederek, Müslüman kardeşler güçlenmeden Gazze sorununun tamamen ve kökten halledilmesini savunmaktadırlar. Bu kişiler iyi planlanmış bir kara operasyonu ile zayıflarını en aza indirebileceğini böylece İsrail kamuoyunun büyük çaplı bir kara operasyonunu destekleyeceğini iddia etmektedirler. Bu düşüncedeki kişiler İsrail'in uluslararası baskılara direnerek, arzu edilen sonuca ulaşınca kadar silahlı mücadelesine devam etmesini istemektedirler. Bu partiler sorununun diploması yerine tamamen askeri taktiklerle çözülmesini savunmaktadırlar.¹⁸ Bu partiler, Obama yönetimindeki Amerika'nın Gazze meselesinde İsrail'i bölgesel aktörlerle pazarlığa zorladığını iddia ederek ABD'nin İsrail merkezli bir Ortadoğu düzeni kurma iddiasından vazgeçtiğini dillendirmektedirler. Özellikle ateşkes anlaşması ile Hamas tarafına verilen bazı düzenlemeler bu partiler tarafından eleştirilerek sanki bunlar Hamas'a verilmiş birer kapitülasyonmuş gibi dillendirilmektedir. Bu düşüncedeki partiler azımsanamayacak sayıdadır. Mesela son parti başkanlık seçimlerinde Netanyahu'ya karşı aday olan Moshe Feiling, Gazze dahil tüm Filistin'in İsrail'e ait olduğunu vurgulayarak hava saldırılarının ve suikastlerin bir sonuç doğurmadığı için yetersiz olduğunu ifade etmiştir. 2005 yılında

Gazzedeki Kuş Katif yerleşiminin boşaltılmasının, yanlış olduğunun itiraf edilmesini savunmuştur. Ona göre Gazze savaşı, Gazze'den çekilme yanlış adımının sonucunda ortaya çıkmıştır ve bir an önce Gazze'de tekrar İsrail egemenliği kurulması gerekmektedir.

Sağ blok içinde önemli bir güce sahip olan dinci partiler ise Gazze hususunda milliyetçi sağla merkez sağ Likud arasında bir yerde durmaktadırlar. Bu partiler, güvenlik konularından daha ziyade dini kesimin sosyoekonomik konularıyla ilgilendikleri için hükümet söylemlerine çok fazla eleştirel yaklaşmamakta ve hükümetin politikalarına yakın söylemler ifade etmektedirler. Örneğin Şas parti lideri Eli Yishai İsrail vatandaşlarının kendilerini güvende hissedene kadar operasyonların devam etmesi gerektiğini söyleyerek Gazze'ye komşu olan Sderot rahat uyuyamazsa Gazze'nin de uyumayacağını söylemiştir.¹⁹

Merkez ve Sol Blok

Merkez ve sol bloğun ezici bir çoğunluğu, sağ blok gibi, Gazze savaşı devam ederken hükümeti koşulsuz olarak desteklemiştir. Fakat merkez ile sol kesim savaş sürecinin ne kadar olması ve sonunda nasıl bir ateşkes imzalanması gerektiği hususunda farklı yaklaşıma sahip olmuşlardır. 2005'de Gazze'den tek taraflı olarak çekilme politikasını hayata geçirmesine rağmen, 2008/9'daki Birinci Gazze Savaşında 22 gün boyunca yaptığı saldırılarla 1.417 Filistinlinin katledilmesine yol açan şu anki ana muhalefet partisi Kadima, doğal

olarak savaşı desteklemiştir. Kadima partisinin o zamanki lideri ve o dönemin Dış İşleri Bakanı olan Livni ve şu an lideri olan Genel Kurmay eski Başkanı (1998–2002) ve Şaron hükümetinde Savunma eski Bakanı (2002-2006) Mofaz, Gazze savaşını seçim kampanyalarının en önemli konusu yapmışlardır. 2009 seçimlerinde birinci olan partisinin bu seçimde barajın altında kalmaması için Mofaz Gazze savaşını bir çıkış noktası olarak değerlendirmeye çalışmaktadır. Genelkurmay başkanı olduğu dönemde yürüttüğü Savunma Kalkanı Operasyonu (2002) gibi bir kapsamlı bir kara operasyonu yapılarak Gazze'deki İsrail kontrolünün temin edilmesini istemiştir. Ayrıca İsrail'le yapılan ateşkes anlaşmanın bir parçası olarak Gazze kutlamalarına katılan Hamas lideri Meşal'in öldürülmesini istemiştir. Gazze savaşı sonrasında partisini kurarak siyasete tekrar dönen ve iki devletli çözümü savunan Livni ise Netanyahu gibi güvenlik konularına ağırlık vererek hükümetin güvenlik politikalarını sert şekilde eleştirmektedir. 27 Aralık-18 Ocak 2009 tarihleri arasında 22 gün süren Birinci Gazze Savaşının Netanyahu'nun yürüttüğü sekiz günlük İkinci Gazze Savaşına göre daha caydırıcı oluşunu söyleyerek Netanyahu'nun başarısız olduğunu iddia etmiştir. Yeni kurulan diğer merkez partisi *Yeş Atid* (Gelecek Var) de diğer Siyonist partiler gibi saldırıyı koşulsuz desteklemesine rağmen, hükümetin savaştan istediği sonucu alamadığını savunmuştur. Kısaca merkez partileri hükümetin savaştan istediği sonucu alamadığını ifade ederek, savaş yanlısı bir dil kullanmaktan çekinmemişlerdir. Merkezdeki bu partiler sol partilerden farklı olarak ateşkesin zamanlamasının veya maddelerinin yanlısı olduğunu iddia etmektedirler.

2006'daki Lübnan savaşının mimarlarından olan İşçi Partisi, Gazze'ye yapılan saldırıyı diğer Siyonist partiler gibi desteklemiştir. Oslo sürecinde ortaya çıkan güvenlik zafiyetlerinin bedeli kendisine kesildiği için devamlı oy kaybeden İşçi partisi, sosyoekonomik meselelere ağırlık veren politikaları ile uzun zaman sonra yakaladığı yükselişi durdurmamak için diplomasi ve güvenlik konularında dikkatli bir politika izlemeye çalışmaktadır. Sosyoekonomik başlıkları ön tutmaya

çalışırken, güvenlik ile ilgili konularda ideolojik ve marjinal yaklaşımdan uzak dururken, merkez/genel kamuoyuna uygun söylemler kullanmayı tercih etmektedir. İşçi partisi, saldırının ABD ve uluslararası kamuoyu ile karşı karşıya gelinmeden yürütülmesini savunmuştur. İşçi partisi, Gazze savaşı çok uzatılmadan kısa sürede imzalanan ateşkestən memnun kalmıştır. Ayrıca savaş sonunda imzalanan ateşkes anlaşmasının ABD'nin öncülüğünde ve Mısır'ın bölgesel işbirliğinde imzalanmasına olumlu yaklaşmıştır. Ayrıca bir ay öncesine kadar birinci gündem maddesi olan İran sorunu yerine, seçimlerde barış sürecinin daha ön plana çıkması, İşçi Partisi'nin kendisine güvendiği barış sürecini dillendirmesine olanak vermiştir.

Mecliste İşçi partisi dışındaki diğer bir sol parti olan Meretz ise, Hamas'ı terörist olarak görmesine rağmen, hükümetin bu savaşı siyasi emelleri için başlattığını ifade ederek savaşın başından beri Gazze savaşına eleştirel yaklaşan meclisteki tek Siyonist partidir. Nokta operasyonlarının sorunun çözümünden ziyade durumu daha da kötüleştirdiğini ifade etmiştir. Özellikle Birinci Gazze Savaşında olduğu gibi hükümetin saldırısını desteklemek yerine, son savaşta eleştirel bir yaklaşım takip ederek, savaş karşıtı tabana seslenerek seçimlerde oyunu artırmak istemiştir. Savaş yerine diplomasiyi ve uluslararası arabuluculuğu savunan Meretz, İşçi partisinden farklı olarak Hamas'la geniş kapsamlı ve uzun ömürlü bir ateşkesi savunmaktadır.

Merkezdeki ve soldaki partiler, Hamas'la imzalanacak bir ateşkes anlaşması sonrasında hükümetin tek taraflı adımlar atmaya son vererek Batı Şeria'daki Filistin otoritesi ile beraber hareket ederek olası bir barışı kovalamasını istemektedirler. Tek taraflı adımların Filistin'in gözlemci devlet statüsünü elde etmesini engellemeyeceği örneğinde olduğu gibi başarısız olduğunu savunmaktadırlar. Bu cenahtaki partiler Filistin Otoritesi ile yapılacak barış anlaşmasını desteklemelerine rağmen Hamas'ın barış sürecine yeni bir aktör olarak girmesine karşıdırlar. Bunlar Likud'un Hamas'la Mısır üzerinden dolaylı müzakereler yoluyla ateşkes anlaşması yaparak zaman ka-

zanması yerine, ABD arabuluculuğunda Filistin otoritesi ile barış görüşmelerine başlanılmasının daha doğru olduğunu düşünmektedirler.

Bölünmüşlüğün hakim olduğu ve oy kaybına uğraması beklenen merkez partileri ile oy oranlarını artıracığı tahmin edilen milliyetçi sağ partiler, siyasi yelpazenin büyük bölümünü oluşturan merkezden ve sağdan oy alabilmek amacı ile bu kesimlerin önem verdiği güvenlik konularını seçim kampanyalarında öne plana çıkarmaktadırlar. Bu partilerin cemaat disiplini içinde dinci partilere oy veren dindar kesimden ve güvenlik problemlerinden ziyade sosyoekonomik önceliğe göre oy veren sol partileri destekleyen kesimlerden oy alması daha zordur. Bu partiler Gazze savaşının hedefine ulaşmadan ateşkes antlaşması imzalandığını, Hamas'ı yıkacağını söyleyerek iktidara gelen Netanyahu'nun Hamas'ı yıkmak bir tarafa Gazze savaşı ile Hamas'ın meşruiyetini

arttırdığını iddia etmektedirler. Ayrıca bu partiler Gazze saldırıları esnasında Hamas'ın İsrail'in ortasında yer alan Kudüs, Tel Aviv ve Rişon Le-siyon gibi çok önemli İsrail şehirlerini roketleri ile vurmasını, seçim kampanyalarında hükümet aleyhine kullanmaktadırlar. Unutulmamalıdır ki Birinci İntifada sonrasında Filistinlilerin attıkları taşlar Oslo sürecini, İkinci İndifada sonrasındaki canlı bombalar da Gazze'nin Hamas'ın kontrolüne girmesini etkilemiştir. Benzer şekilde roketler de İsrail seçim kampanyalarını yönlendiren en önemli güvenlik meselesi olmuştur. Roket meselesi bu seçimlerin ana gündem maddesi olmayı sürdürmesine rağmen bundan sonra sürüp sürmeyeceği veya ne ile değişeceği, İsrail'in savunma sistemine (Demir Kubbe) ve karşı tarafın saldırı kapasitesine bağlı olacaktır. İsrail atacağı adımlarla hem kendi sistemini güçlendirmeye hem de karşı taraf üzerindeki caydırıcılığını devam ettirmeye çabalamaktadır.

DİPNOTLAR

- 1 Doyle, Michael W. "Liberalism and World Politics", *American Political Science Review*, 80(4), 1986, 1151-1169.
- 2 Tzipi Livni, "Democracy's Price of Admission", *New York Times*, 5 Haziran 2009.
- 3 Douglas Hamilton ve Nidal al-Mughrabi, "Analysis: Roots of Gaza crisis in crossed red lines", *Reuters*, 17 Kasım 2012.
- 4 Barry Rubin "Israel's Motives Behind the Gaza War: True and False" *Gloria Center*, 2 Aralık, 2012.
- 5 "Haaretz poll: More than 90 percent of Israeli Jews support Gaza war" *Haaretz* 19 Kasım 2012.
- 6 "Vast Majority of Israelis Approve of Operation, Poll Shows", *Arutz Sheva*, 19 Kasım 2012.
- 7 "Half of Israelis think government should have continued Gaza operation, poll shows" *The Times of Israel* 23 Kasım 2012.
- 8 Anthony H. Cordesman, "The "Gaza War": A Strategic Analysis", *Center for Strategic & International Studies*, 2 Şubat 2009, 7.
- 9 Douglas Hamilton ve Nidal al-Mughrabi, "Analysis: Roots of Gaza crisis in crossed red lines", *Reuters*, 17 Kasım 2012.
- 10 Eitan Shamir, "Operation Pillar of Defense An Initial Strategic and Military Assessment" *BESA Center Perspectives Paper* 189, 4 Aralık 2012, 3.
- 11 Edad Eran "International Aspects of Operation Pillar of Defense", *INSS Insight* 386, 21 Kasım 2012.
- 12 Benedetta Berti, "Israel should rethink its strategy against Hamas in Gaza" *The Christian Science Monitor* 19 Kasım 2012.
- 13 Benedetta Berti, "Throughout his brief staying in Gaza, Mashal was in fact able to gather broad personal support from all the major Gaza leaders of Hamas", *Your Middle East*, 14 Aralık 2012.
- 14 Avi Issacharoff, "After latest Israel-Gaza conflict, Hamas has gained major political strength" *Haaretz*, 9 Aralık 2012.
- 15 Serkan Demirtaş, "Ankara, Hamas-Fetih dengesine dönüyor" *BBC Türkçe*, 12 Aralık 2012.
- 16 Elhanan Miller "Gaza to soon get electricity and gas from Egypt, Hamas official says" *The Times of Israel*, 12 Temmuz 2012.
- 17 Efraim Inbar ve Max Singer, "Operation Pillar of Defense: In Support of a Ground Offensive" *BESA Center Perspectives Paper* 186, 19 Kasım 2012.
- 18 "Many Leaders Disappointed with Ceasefire" *Arutz Sheva*, 21 Kasım 2012.
- 19 "Yishai: If Sderot Can't Sleep, Then Neither Will Gaza" *Matzav* 14 Kasım 2012.